

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 พื้นที่และกรณีศึกษา

เนื่องจากการพัฒนาสถานที่พักผ่อนสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกรณีศึกษา โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และมีเกณฑ์ในการเลือก คือ 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งแต่ปี 2549-2551 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกลุ่มนำเที่ยวโดยชุมชน 3) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีลักษณะกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างกรณีศึกษา และ 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีสถานที่พักผ่อนสำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 3 กรณีศึกษา ดังนี้

1) บ้านทะเลนอก ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง รางวัลดีเด่นประจำปี 2551 โดยกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ ระบบนิเวศป่าชายเลน ระบบนิเวศแนวชายฝั่ง ระบบนิเวศป่าดงดิบชื้น และประกอบกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีอยู่ที่ฝั่งพืงธรรมชาติในป่าชายเลนและอยู่อย่างพอเพียง โดยชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวระบบนิเวศป่าชายเลนที่หลากหลาย โดยการคัดเลือกให้ความสำคัญในลักษณะกิจกรรมมีความหลากหลาย มีความสอดคล้องด้านกิจกรรมต่อกิจกรรมของหมู่บ้านคลองเรือ และชุมชนลิเล็ดนำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์

2) หมู่บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร รางวัลยอดเยี่ยมประจำปี 2549 โดยกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ เดินป่าระบบนิเวศป่าดงดิบชื้นเพื่อชมและศึกษาพรรณไม้สมุนไพรนานาชนิดในผืนป่า ล่องแพชมพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอย่างหนาแน่นบริเวณป่าอนุรักษ์รอบ ๆ ชุมชน เดินผ่านป่าพื้นตัวไปยังชุมเหมืองเก่าบ้านหลักเหล็ก ทะเลสาบน้ำจืดขนาดกว่า 20 ไร่กลางหุบเขา ที่เกิดจากการทำสัมปทานเหมืองแร่ในอดีต โดยการคัดเลือกให้ความสำคัญในลักษณะกิจกรรมมีความเจาะจงในป่าดงดิบชื้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชุมชนบ้านทะเลนอก และมีความสัมพันธ์กับชุมชนลิเล็ดนำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ในด้านของกิจกรรมที่มีความเจาะจง

3) ชุมชนลิเล็ดนำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ บ้านบางเพล ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี รางวัลยอดเยี่ยม ประจำปี 2551 โดยกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ ระบบนิเวศ

ป่าชายเลนเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน และชมโบราณสถานสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เช่น เขาศรีวิชัย เขาพระอานนท์ ที่อายุราวพันปี รวมถึงสองฝั่งคลองลิเล็ด ทำให้ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชุมชนบ้านทะเลนอก และมีความสัมพันธ์กับชุมชนหมู่บ้านคลองเรือ ในด้านของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเจาะจง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้ทำการเลือกจากกรณีที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี 2549-2551 โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ประกอบการสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยจะทำการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม จากกรณีศึกษาจำนวน 3 กรณีศึกษา จึงทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 4,000 คน จากการคำนวณโดยสูตรการหาประชากรตัวอย่างที่จะทำการศึกษาของ Taro Yamane (Elementary sampling theory, 1967) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ให้ n = จำนวนประชากรตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร (ผู้ที่ท่องเที่ยวอยู่ในกรณีศึกษา จำนวน 4000 คน)

e = ความคลาดเคลื่อน 10% (0.10)

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการสอบถามนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน

3.3 ตัวแปรในงานวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีการทำเลที่ตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆสามารถเป็นองค์ความรู้ และสรุปเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 4 ด้าน ดังนี้

3.3.1 ลักษณะด้านกายภาพ

โดยลักษณะด้านกายภาพ แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1) ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งธรรมชาติ ความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

2) ลักษณะที่ตั้งของสถานที่พักแรม คือ ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ สถานที่พักแรมอยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวท้องถิ่น สถานที่พักแรมตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบของสินค้าต่าง ๆ ในการให้บริการ และสถานที่พักแรมตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

3) ลักษณะของการออกแบบ คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวสถานที่พักแรม การออกแบบภายนอกสถานที่พักแรม การออกแบบสถานที่พักแรม วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างสถานที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พักแรม

3.3.2 ลักษณะด้านกิจกรรม

ลักษณะด้านกิจกรรม คือ กิจกรรมสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ กิจกรรมสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนและวัฒนธรรม ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ความต่อเนื่องของแต่ละกิจกรรม

3.3.3 ชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง คือ ชุมชนท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวข้องต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.3.4 ความถี่ในการใช้งานสถานที่พักแรม

ความถี่ในการใช้งานสถานที่พักแรม คือ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยชี้วัดความเป็นไปได้ของโครงการสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1) เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจด้านกายภาพของสภาพพื้นที่ของกรณีศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ด้านระยะทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ด้านที่ตั้งสถานที่พักแรมและรูปแบบสถาปัตยกรรม

ส่วนที่ 3 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) แบบสัมภาษณ์ ใช้เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะด้านกิจกรรม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) แบบสัมภาษณ์ ใช้เพื่อสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสำหรับปัจจัยในการกำหนดสถานที่พักแรมสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทรัพยากร กิจกรรมและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

4) แบบสอบถามลักษณะปลายปิดและปลายเปิด ใช้สำหรับสอบถามนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะด้านกิจกรรม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเก็บรวบรวมจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิบางส่วนจากการลงพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบสำรวจกายภาพของพื้นที่กรณีศึกษา แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจากกรณีศึกษา และแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพของกรณีศึกษา จากการสำรวจกายภาพและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาคักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ประกอบการสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนักท่องเที่ยวจากแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งการเก็บข้อมูลดังกล่าว จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.7 การแปรผลข้อมูล

มีเกณฑ์ในการแปรผลระดับการให้ความสำคัญของปัจจัยในการกำหนดสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยระดับจะมีช่วงห่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น 3-5) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ระดับช่วงห่าง} &= \text{ค่าพิสัย} / \text{จำนวนช่วงคะแนน} \\
 &= (7-1) / 7 \\
 &= 0.86
 \end{aligned}$$

ดังนั้นแต่ละระดับการให้ความสำคัญจะมีช่วงห่าง 0.86 โดยเริ่มจากค่าระดับการให้ความสำคัญต่ำสุด คือ 1 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับการให้ความสำคัญ
6.17 – 7.02	ให้ความสำคัญมากที่สุด
5.31 – 6.16	ให้ความสำคัญมาก
4.45 – 5.30	ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก
3.59 – 4.44	ให้ความสำคัญปานกลาง
2.73 – 3.58	ให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย
1.87 – 2.72	ให้ความสำคัญน้อย
1.00 – 1.86	ให้ความสำคัญน้อยที่สุด